

Аналіз вхідного опитування стейкхолдерів з числа роботодавців щодо актуальності ОП «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація»

Анкета вхідного опитування стейкхолдерів з числа роботодавців щодо актуальності ОП «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація» була розроблена з метою виявлення соціально-психологічних проблем і потреб осіб постраждалих від війни, а також затребуваних роботодавцями знань, умінь та навичок, якими мають володіти фахівці різних соціальних служб, організацій та установ для того, щоб надавати допомогу людям, постраждалим від війни задля забезпечення формування у майбутніх фахівців необхідних професійних компетентностей.

Анкета була розроблена проектною групою в рамках реалізації проекту «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація», який підтримується Програмою малих грантів (SUDUS) Проекту підтримки переміщених університетів Програми ім. Фулбрайта в Україні.

Зміст анкети та процедура розсилки

Анкета містила 22 питання, з яких 18 закритих та 4 відкритих. Перед застосуванням цей інструмент був перевірений незалежними учасниками, які не брали участь у дослідженні. Усі пропозиції та рекомендації учасників були інтегровані в остаточну версію анкети.

Респонденти анкетування добиралися з урахуванням їх професійної приналежності до організації, яка надає соціальні та психологічні послуги особам, які постраждали від війни у Донецькому та Запорізькому регіонах, оскільки представники цих регіонів є потенційними роботодавцями БДПУ та абітурієнтами. Анкетування було проведено за допомогою Google Forms, яка була надіслана учасникам на електронну пошту. А також розміщена на офіційній сторінці проекту у Фейсбукі задля більш ширшого охоплення аудиторії

Зміст запитань:

1. Яку організацію Ви представляєте?
2. Оцініть ступінь готовності фахівців до поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни (1 – не готові, 5 – повністю готові вже зараз)
3. Яких знань, на вашу думку, бракує фахівцям аби ефективно реалізовувати соціально-психологічну реабілітацію людей, що постраждали від війни (можливі декілька варіантів відповідей)?
4. Які прогнозовані труднощі можуть виникнути у фахівців в процесі поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни (можливі декілька варіантів відповідей)?
5. У скільки разів орієнтовно збільшилася кількість людей, які звертаються за соціально-психологічною реабілітацією з моменту повномасштабної війни?

6. З яких джерел, на вашу думку, постраждалий може отримати інформацію щодо можливостей соціально-психологічної допомоги? (вказати до 5 варіантів)
7. Які потреби наразі є найбільш актуальними серед постраждалих від війни? (вказати всі можливі варіанти)?
8. Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою соціального характеру (можливі декілька варіантів відповідей)?
9. Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою психологічного характеру (можливі декілька варіантів відповідей)?
10. Які запити є наразі актуальними серед вимушено переміщених осіб (можливі декілька варіантів відповідей)?
11. Які запити є наразі актуальними для учасників бойових дій (можливі декілька варіантів відповідей)?
12. Які запити є наразі актуальними для сімей учасників бойових дій (можливі декілька варіантів відповідей)?
13. Які запити є наразі актуальними для дітей, що постраждали від війни (можливі декілька варіантів відповідей)?
14. Які категорії населення прогнозовано будуть найчастіше звертатися за допомогою у поствоєнний період (можливі декілька варіантів відповідей)?
15. Яка проблематика, на вашу точку зору, є актуальною на державному рівні в організації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, постраждалих від війни (можливі декілька варіантів відповідей)?
16. Яка проблематика, на вашу точку зору, буде актуальною в поствоєнній соціально-психологічній реабілітації (можливі декілька варіантів відповідей)?
17. Формування яких нових запитів після війни ви прогнозуєте?
18. Оцініть актуальність майбутньої ОП "Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація"
19. Чи є потреба у запровадженні коротких програм підвищення кваліфікації з поствоєнної соціально-психологічної реабілітації?
20. Якщо на попереднє питання Ви відповіли так, уточніть будь ласка, яку тривалість зазначених програм Ви вважаєте прийнятною?
21. Чи готові Ви долучитися до подальшої співпраці щодо реалізації ОП "Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація"?
22. Якщо Ви відповіли так, будь ласка залиште контакту інформацію (ПІБ, електронну пошту або номер телефону).

Зміст питань був побудований з метою з'ясування соціально-психологічних проблем і потреб осіб постраждалих від війни, а також сукупносні потенційних вимог роботодавців до фахівців.

Учасники опитування

В опитуванні взяли участь 15 осіб, з числа представників влади, організацій соціальної інфраструктури фахівців-практиків, що представляють 15 різних організацій соціальної інфраструктури, які розміщується у

Запорізькій та Донецькій областях та є основними надавачами соціальних та психологічних послуг особам, які постраждали від війни у регіонах із найбільш високо інтенсивними бойовими діями та значною кількістю внутрішньо переміщених осіб. Респонденти добровільно взяли участь у цьому дослідженні. Серед організацій, які долучилися до опитування:

- Запорізький обласний центр соціальних служб.
- Комунальний заклад «Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги» Запорізької обласної ради.
- Вінницька обласна правозахисна організація "Джерело надії".
- Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги.
- Чернігівський міський центр соціальних служб.
- ГО "Асоціація творчої овіти "Дивовіт".
- Департамент соціального захисту населення Запорізької облдержадміністрації.
- Селидівський міський центр соціальних служб.
- Хортицький територіальний центр комплектування та соціальної підтримки м. Запоріжжя.
- Бердянський міський центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді.
- Служба у справах дітей Курахівської міської ради.
- Центр допомоги врятованим м. Дніпро;
- ГО «М.АРТ.ІН-клуб».
- ГО «Сяйво надії».
- БО "Мережа Запоріжжя".

Результати опитування:

На питання «Оцініть ступінь готовності фахівців до поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни (1 – не готові, 5 – повністю готові вже зараз» (рис. 1) більшість респондентів відповіли, що фахівці у більшості на середньому (53,3 %) і низькому (26,7%) рівнях готові до поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни. Лише 2 особи з загальної вибірки відповіли, що ступінь підготовки є достатнім (13,3%), а 1 респондент відповів, що готові вже зараз працювати (6,7%).

Оцініть ступінь готовності фахівців соціальної сфери до поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни
15 відповідей

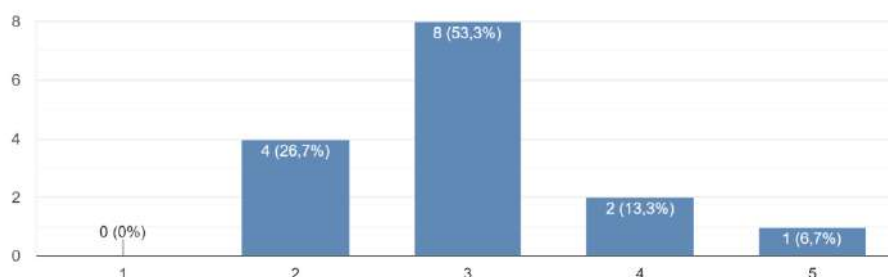

Рис. 1. Відповіді респондентів на питання «Оцініть ступінь готовності фахівців до поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни».

На питання «Яких знань, на вашу думку, бракує фахівцям аби ефективно реалізовувати соціально-психологічну реабілітацію людей, що постраждали від війни» (рис.2) більшість респондентів відповіли, що найбільше бракує знань по роботі з горем і втратою (66,7 %), щодо діагностичних критеріїв та розладів, пов'язаних з переживанням гострого стресу та травми» (53,3%), переживання «втоми від співчуття» (вікарної травми) та застосування ефективних стратегій для її подолання (40 %), знань щодо наявності організацій, які надають цільову допомогу поза межами компетенції державних установ та організацій» (40 %), роботи з тривожністю та розвитку стресостійкістю (33,3%). Найменший запит фахівців пов'язаний із знаннями щодо роботи із стресовими станами (26,7 %), законодавчої та нормативної бази, ефективних комунікацій та безконфліктного спілкування, екстреного та кризового втручання» (по 20 % відповідно).

Рис. 2. Відповіді респондентів на питання «Яких знань, на вашу думку, бракує фахівцям аби ефективно реалізовувати соціально-психологічну реабілітацію людей, що постраждали від війни?»

На питання «Які прогнозовані труднощі можуть виникнути у фахівців в процесі реалізації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни» (рис. 3). Респонденти зазначили, що найбільш вагомими прогнозованими труднощами є відсутність державних і законодавчо визначених механізмів допомоги особам, що постраждали від війни (66,7 %), достатньої кількості фахівців здатних здійснювати соціально-психологічну реабілітацію постраждалих від війни (53,3 %), ресурсів для надання різних видів допомог (53,3 %). Труднощі із встановленням контакту з особами, що постраждали від війни на думку респондентів прогнозуються респондентами на рівні 26,7 %. Найменше прогнозуються труднощі, пов'язані із недостатньою кількістю профільних організацій, що надають соціальну допомогу (6,7 %), територіальною розпорошеністю організацій, що

надають допомогу (6,7 %), відсутністю системної взаємодії з представниками ІГС (6,7 %).

Рис. 3. Відповіді респондентів на питання «Які прогнозовані труднощі можуть виникнути у фахівців в процесі реалізації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, що постраждали від війни?»

Питання «Які потреби наразі є найбільш актуальними серед постраждалих від війни?» (рис. 4) показало, що найбільш актуальними запитамі серед людей, які постраждали від війни є отримання матеріальної (93,3%) та психологічної (80%) допомоги, допомоги щодо вирішення житлового питання (80%), працевлаштування (73,3%), відновлення документів (66,7%), соціальної підтримки (відновлення або призначення пенсій, пільг, соціальних виплат та соціальних послуг) (53,3%). Найменш затребуваними є запити стосовно правової (40%) та медичної (33,3%) допомоги, та необхідність отримання освітніх послуг (влаштування дитини в дошкільний заклад, заклад загальної середньої освіти тощо) (26,7%).

Рис. 4. Відповіді респондентів на питання «Які потреби наразі є найбільш актуальними серед постраждалих від війни?»

Очікуваними результатами є відповіді респондентів на питання «Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою соціального характеру?» (рис. 5). Так, більшість фахівців зазначають, що найчастіше звертаються за допомогою люди, які вимушено полишили домівки та перемістились (100%), люди з територій, які були окупованими або на яких відбувались активні бойові дії (86,7%), люди, які втратили домівки (80%). Менший відсоток запитів отримують фахівці від постраждалих від бойових дій, військових злочинів та полону (53,3%), членів родин загиблих, полонених, зниклих безвісти, постраждалих від бойових дій та військових злочинів (46,7%). Найменш чисельними групами осіб, що мають намір отримати різні види допомог соціального характеру є члени родин військовослужбовців (20%), волонтери (13,3%). Майже не звертаються за допомогою військовослужбовці (6,7%), люди, які приймали переміщених осіб (6,7%), представники ІГС (6,7%).

Рис. 5. Відповіді респондентів на питання «Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою соціального характеру?»

На питання «Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою психологічного характеру?» (рис. 6), респонденти зазначили, що найчастіше отримують запити від людей, які вимушено полишили домівки та перемістились (73,3%), людей з територій, які були окупованими або на яких відбувались активні бойові дії (67,7%), членів родин загиблих, полонених, зниклих безвісти, постраждалих від бойових дій та військових злочинів (53,3%), людей, які втратили домівки (46,7%), постраждалих від бойових дій, військових злочинів та полону (40%). Менша кількість запитів щодо надання психологічної допомоги надходить від військовослужбовців (20%), медиків (20%), волонтерів (13,3%). Найменшої уваги, на думку респондентів, в контексті психологічної допомоги потребують люди, які приймали переміщених (6,7%), батьки дітей, що мають труднощі у вихованні, особи, які мають проблеми екзистенційного характеру (6,7%), оскільки саме ці дві категорії найрідше звертаються за допомогою.

Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою ПСИХОЛОГІЧНОГО характеру (можливі декілька варіантів відповідей)?

15 відповідей

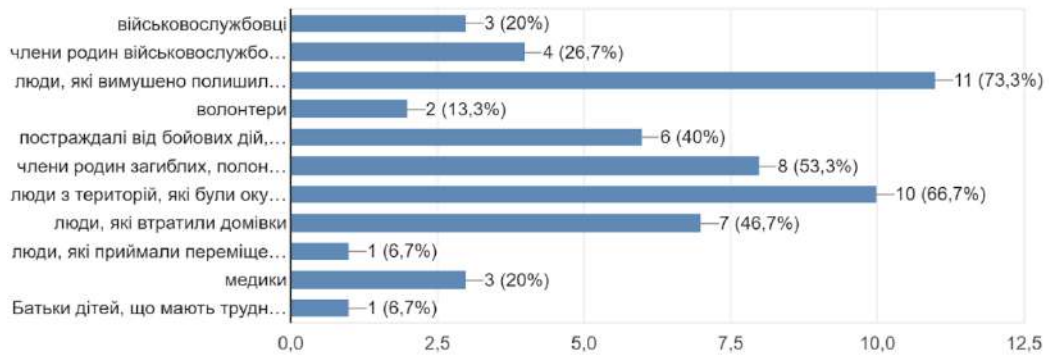

Рис. 6. Відповіді респондентів на питання «Які категорії населення зараз найчастіше звертаються за допомогою психологічного характеру?»

Важливим у розрізі нашого опитування було з'ясування відповіді на питання «Які запити є наразі актуальними серед вимушено переміщених осіб?» (рис. 7). Найбільша частка респондентів зазначила, що найбільша кількість звернень пов'язана із сприянням в оформленні матеріальної допомоги (80%), пошуку житла (80%), отриманні натуральної допомоги (66,7%), оформленні компенсації за втрачене житло (66,7%). Середніми по кількості запитів є ті, що пов'язані зі сприянням у пошуку роботи (53,3%), психологічній допомозі (53,3%). Найменш затребуваними є консультування з питань професійної переорієнтації та можливостей самозайнятості (33,3%), сприяння у відновленні та реконструкції житла (26,7%).

Які запити є наразі актуальними серед вимушено переміщених осіб (можливі декілька варіантів відповідей)?

15 відповідей

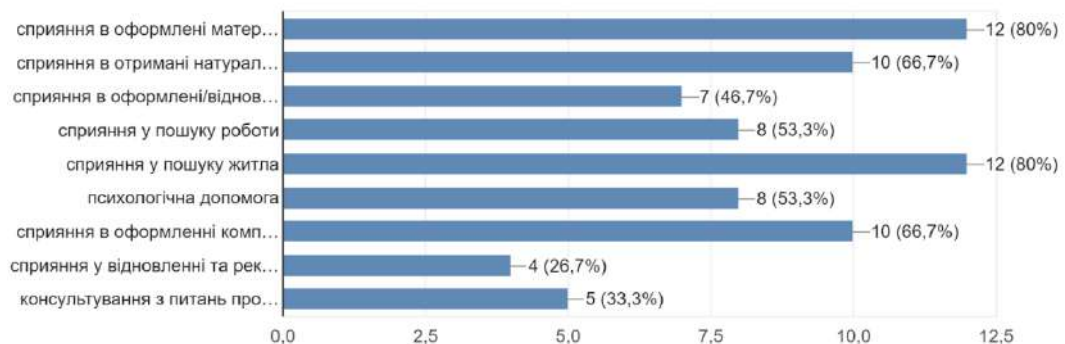

Рис. 7. Відповіді респондентів на питання «Які запити є наразі актуальними серед вимушено переміщених осіб?»

Враховуючи контекст освітньо-професійної програми, та масштаби повномасштабного вторгнення, важливою категорією в ракурсі професійної

підготовки фахівців з соціально-психологічної реабілітації є учасники бойових дій. Так, на питання «Які запити є наразі актуальними для учасників бойових дій?» (рис. 8), фахівці відповіли, що найбільш актуальними запитами є робота з бойовою психічною травмою (80%), постравматичними переживаннями (73,3%), інтрузивними спогадами (60%). Майже кожен другий учасник бойових дій звертається із запитом фізичної реабілітації (53,3%), сприянні у протезуванні (40%), корекції адиктивної, делінквентної поведінки (40%). Менш кількісними є запити стосовно, сімейного консультування та терапії (33,3%), сприянні в оформленні або відновленні документів (26,7%), допомоги у пошуку роботи / професійній переорієнтації / самозайнятості (20%). Нечисельними і поодинокими запитами є відновлення соціальних зв'язків (6,7%).

Рис. 8. Відповіді респондентів на питання «Які запити є наразі актуальними для учасників бойових дій?»

Серед сімей учасників бойових дій (рис. 9), найбільш затребуваними запитами, з якими звертаються до надавачів різних соціальних та психологічних послуг, за підрахунками респондентів, є переживання горя і втрати (73,3%), формування навичок первинної допомоги при ПТСР (66,7%), формування навичок поствоєнної взаємодії з учасниками бойових дій (66,7%), сімейна терпія (66,7%). Майже кожна друга сім'я відчуває потребу у роботі зі стресостійкістю та відновленням ресурсу (46,7%) та роботі з дитячою травмою (40%). Найменш малочисельним запитом є відновлення соціальних зв'язків (26,7%).

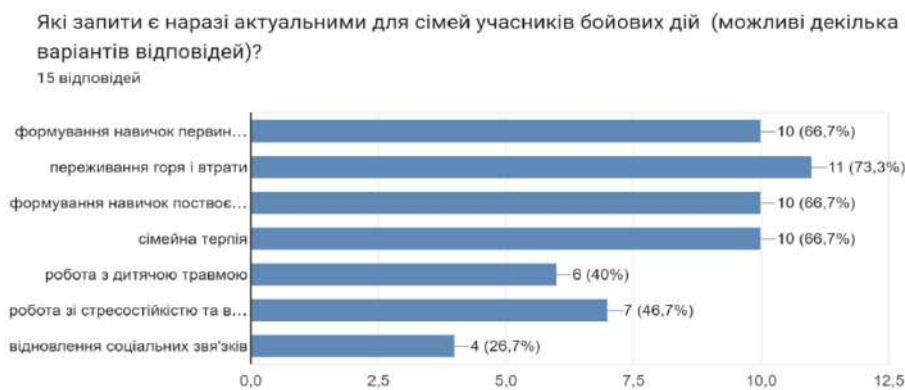

Рис. 9. Відповіді респондентів на питання «Які запити є наразі актуальними для сімей учасників бойових дій?»

Важливим аспектом післявоєнного відновлення є соціально-психологічна реабілітація дітей. Так, на питання «Які запити є наразі актуальними для дітей, що постраждали від війни?» (рис. 10) найчастіше звертаються із проблемами реабілітації після стресу (73,3%), необхідності психологічного супроводу травми (66,7%), роботи з тривожними станами (66,7%). Майже кожна друга дитина потребує підтримки в контексті переживання горя і втрати (53,3%), адаптації в процесі навчання (53,3%). Чисельними є запити стосовно відновлення соціальних зв'язків (40%), сімейної терапії (40%).

Рис. 10. Відповіді респондентів на питання «Які запити є наразі актуальними для дітей, що постраждали від війни?»

Важливим в контексті розробки ОП є також прогноз фахівців щодо запитів на майбутнє. На питання «Які категорії населення прогнозовано будуть найчастіше звертатися за соціально-психологічною допомогою у поствоєнний період?» (рис. 11), респонденти з числа практиків зазначили, що вони прогнозують збільшення запитів на соціально-психологічну допомогу серед людей, які були в полоні, зазнали тортур (80%), родин загиблих на війні (80%), людей, які перебували в окупації (66,7%), членів родин, в яких у складі сім'ї є військовослужбовці (60%). Прогнозується збільшення попиту на різні види соціально-психологічної допомоги серед

військовослужбовців (46,7%), але одночасно зменшення попиту серед внутрішньо переміщених осіб (40%), які вже встигнуть адаптуватися до нових умов життя. Найменше очікують, що будуть звертатися за допомогою волонтери (13,3%) та люди, в містах яких проходили бомбардування територій (6,7%).

Рис. 11. Відповіді респондентів на питання «Які категорії населення прогнозовано будуть найчастіше звертатися за соціально-психологічною допомогою у поствоєнний період?»

Важливим для прогнозування попиту на ОП та підготовлених фахівців було з'ясування проблематики, яка на думку фахівців є актуальною на державному рівні в організації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, постраждалих від війни (рис. 12). Більшість респондентів відзначають необхідність збільшення кількості фахівців, здатних здійснювати соціально-психологічну реабілітацію осіб, що постраждали від війни (80%), підвищення кваліфікації фахівців, що здійснюють соціально-психологічну реабілітацію (73,3%). Кожен другий респондент підтверджує, що актуальними також є питання унормування законодавчої та нормативної бази щодо регулювання різних видів послуг та допомог особам, які постраждали від війни (53,3%), підготовка кваліфікованих фахівців, здатних здійснювати соціально-психологічну реабілітацію на якісному рівні (53,3%), збільшення кількості соціальних установ та організацій, що можуть надавати допомогу особам, що постраждали від війни (46,7%). Найменш актуальними на державному рівні є розширення переліку соціальних послуг особам, що постраждали від війни (26,7%), гідна оплата праці та підтримання мотивації фахівців (6,7%), співпраця з ІГС, складові здоров'я (6,7%).

Яка проблематика, на Вашу думку, є актуальною на ДЕРЖАВНОМУ рівні в організації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації...ни (можливі декілька варіантів відповідей) ?
15 відповідей

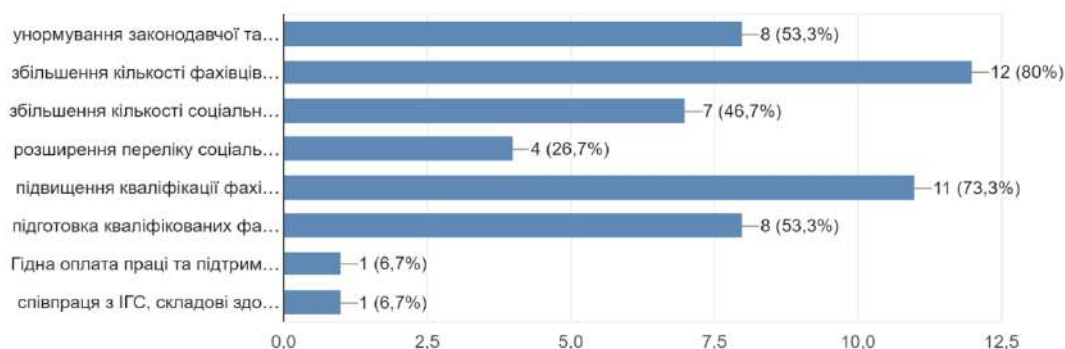

Рис. 12. Відповіді респондентів на питання «Яка проблематика, на Вашу думку, є актуальною на державному рівні в організації поствоєнної соціально-психологічної реабілітації людей, постраждалих від війни?»

В контексті прогнозування майбутнього попиту, на питання «Яка проблематика, на Вашу думку, буде актуальною в поствоєнній соціально-психологічній реабілітації?» (рис. 13), більшість респондентів відзначають, що затребуваними буде наступна група проблем: симптоматика психічних розладів (73,3%), робота з адаптацією до цивільної дійсності, «несприйняттям мирного життя», несвідоме (свідоме) бажання повернутися в кризову ситуацію (66,7%), робота зі стресовими станами (60%), робота з травмою (60%), способи підвищення психологічного благополуччя людини, яка пережила травму війни (60%). Прогнозується також попит на роботу з проектуванням майбутнього (53,3%). Менш затребуваною, прогнозується, що буде проблематика пов'язана з роботою з тривожністю (40%) та аутоагресивною та суїцидальною поведінкою (33,3%), сприянням у пошуку роботи (33,3%), роботи зі стресостійкістю (26,7%), соціальною адвокацією осіб, що постраждали від війни (26,7%), соціально-правовим захистом (20%). Не актуальними запитами, на думку фахівців, буде робота, спрямована на сприяння в організації побуту (13,3%) та допомоги щодо оформлення різних видів допомог, документів тощо (13,3%).

Яка проблематика, на Вашу думку, БУДЕ актуальною в поствоєнній соціально-психологічній реабілітації (можливі декілька варіантів відповідей)?

15 відповідей

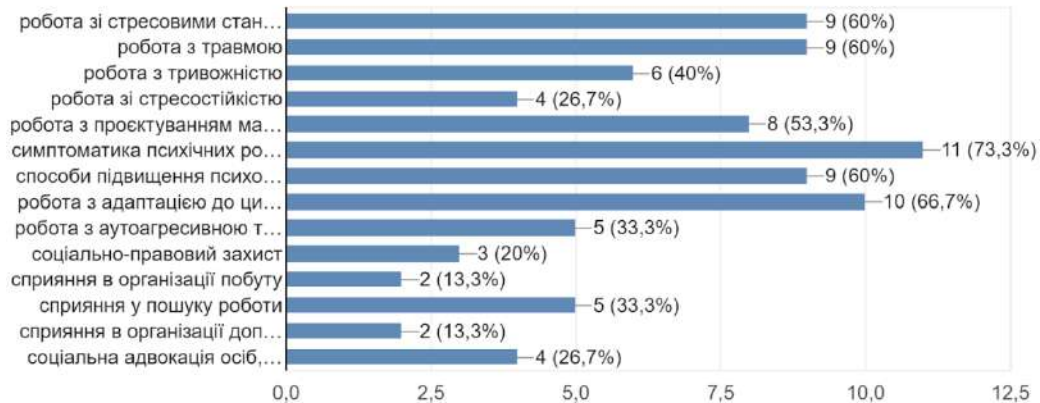

Рис. 13. Відповіді респондентів на питання «Яка проблематика, на Вашу думку, буде актуальною в поствоєнній соціально-психологічній реабілітації?»

За результатами анкетування, був також сформований перелік нових запитів після війни, які прогнозують фахівці. До них відносимо: отримання послуги соціально-психологічної реабілітації; психологічну допомогу; соціальну адаптацію, реінтеграцію ВПО, які приймуть рішення залишитися в приймаючій громаді на тривалий термін або на постійній основі; сприяння у пошуку роботи та боротьба з безробіттям та перекваліфікація кадрів; адаптацію до мирного та спокійного життя, пошук нових сенсів, налагодження стосунків у соціальному середовищі; оновлення змісту медико-соціально-психологічного супроводу дітей, батьків та тих, хто до цього причетний (лікарі, вчителі, вихователі, викладачі, капелани), підготовка фахівців здатних здійснювати соціально-психологічну реабілітацію.

Важливим в контексті запровадження ОП було з'ясування актуальності та затребуваності її серед роботодавців та практиків. Так, 100 % опитаних підтверджують її високу актуальність, та необхідність запровадження короткострокових програм підвищення кваліфікації. 56 % респондентів готові долучитися до співпраці в рамках ОП.

Висновки. Анкетування підтвердило актуальність ОП «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація» та необхідність її запровадження задля підготовки компетентних фахівців здатних здійснювати соціально-психологічну реабілітацію людей, які постраждали від війни, оскільки рівень підготовки фахівців та їх кількість є недостатньою, через збільшення кількості запитів. В ході опитування було виявлено, що під час розробки ОП необхідно передбачати ОК, зміст яких буде спрямований на оволодіння компетентностями та ПРН, що пов'язані з: здатністю працювати з травмою та посттравматичними розладами; здатністю надавати психологічну допомогу;

здатністю надавати соціальну підтримку та здійснювати соціальну адвокацію. Важливим результатом згідно з результатами опитування є формування здатності у майбутніх фахівців здійснювати соціально-психологічну реабілітацію та у ракурсі цього надавати різні види послуг, підтримки та адвокатувати інтереси осіб, які постраждали від війни.

Фокус програми має бути орієнтований на осіб, груп осіб та громади, що постраждали від війни, зокрема військовослужбовців та членів їх родин, сімей та дітей, внутрішньо переміщених осіб тощо. Важливим доповненням до ОП мають стати короткострокові курси підвищення кваліфікації для фахівців, які наразі працюють з особами, що постраждали від війни.